

Examenreglement havo (cohort 2010)

1. Algemeen

1.1. Begripsbepalingen

- inspectie: de inspectie van het voortgezet onderwijs, belast met het toezicht op de school;
- bevoegd gezag: de Bestuurscommissie;
- rector: de rector van de school of diens plaatsvervanger;
- locatiedirecteur: de locatiedirecteur van de school;
- afdelingsleiding: de afdelingsleider van de afdeling waarin het SE plaatsvindt;
- kandidaat: ieder die door het bevoegd gezag tot het eindexamen wordt toegelaten, waarin dit reglement 'hij' of 'zijn' gebruikt wordt, kan evenzeer 'zij' of 'haar' gelezen worden;
- examiner: degene die belast is met het afnemen van het examen;
- ouders: de ouders, voogden en/of verzorgers van de kandidaat.

1.2. Indeling van het eindexamen

Het eindexamen bestaat voor ieder vak uit een SE en tevens uit een Centraal Examen (CE), voor zover dat in het examenprogramma, dat voor elk van de onderwijssoorten door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen wordt vastgesteld, is bepaald.

1.3. Werkingsduur en bereik van dit reglement

Dit reglement is geldig voor de kandidaten die in 2010 in havo 4 geplaatst zijn en in 2012 eindexamen zullen doen.

1.4. Mogelijkheden tot wijziging van dit reglement tijdens de looptijd

De rector kan dit reglement wijzigen na een schriftelijke mededeling van het voornemen daartoe aan alle betrokkenen. Deze hebben gedurende 14 dagen de gelegenheid hiertegen bezwaar aan te tekenen. Indien de rector naar het oordeel van de betrokkene niet, of niet volledig, aan het bezwaar is tegemoetgekomen kan een betrokkene bij het bevoegd gezag in beroep gaan.

1.5. Afwijken van het programma van toetsing en afsluiting (PTA)

Van het PTA kan worden afgeweken ter beoordeling van de locatiedirecteur als er voor een leerling of lesgroep bijzondere omstandigheden zijn.

1.6. Beroep

Schriftelijk beroep tegen beslissingen van de rector is mogelijk bij het Bestuur binnen drie schooldagen na bekendmaking van de beslissing van de rector.

- a. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken op het beroep, tenzij zij de termijn met redenen omkleed heeft verlengd met ten hoogste twee weken.
- b. De uitspraak van de commissie is bindend.
- c. Het postadres Bestuurscommissie luidt: Grotius College, Juniusstraat 8, 2625 XZ Delft

1.7. Vaststelling van dit reglement

Dit reglement wordt vastgesteld door de bestuurscommissie van het Grotius College.

2. Het schoolexamen

2.1. Algemeen

2.1.1. Begripsbepalingen

- inrichtingsbesluit: het inrichtingsbesluit vwo-havo-vmbo(tl)
- examenbesluit: het examenbesluit vwo-havo-vmbo(tl)
- PTA: de beschrijving van de onderdelen van het schoolexamen (SE)
- herkansing: het opnieuw dan wel alsnog deelnemen aan een toets
- toets: een toets met schriftelijke of mondelinge vragen
- praktische opdracht of handelingsopdracht: een toets waarin naast kennis vooral vaardigheden beoordeeld worden
- profielwerkstuk: een werkstuk zoals bedoeld in artikel 4 van het examenbesluit
- studielasturen, sl: de normatieve studielast in klokuren zoals bedoeld in artikel 12-5^e lid van de wet voortgezet onderwijs

2.2. De inhoud van het SE

2.2.1. a. Het SE kan bestaan uit toetsen, praktische opdrachten, handelingsopdrachten en een profielwerkstuk

b. De inhoud van het SE wordt per leerjaar voor 1 oktober in het PTA vastgesteld door de afdelingsleiding, op voorstel van de examinatoren. Het PTA wordt aan de inspectie toegezonden en verspreid onder de kandidaten.

c. In het PTA worden per vak, per onderdeel aangegeven: de stofomschrijving, de toetsvorm en toetsduur, de week waarin de toets afgenomen wordt of de opdracht uitgevoerd moet zijn en de weging bij de berekening van het eindcijfer.

2.2.2. De gedetailleerde beschrijving van de inhoud van een praktische opdracht of een handelingsopdracht wordt aan de kandidaat apart verstrekt. In deze beschrijving worden doel, inhoud, aanpak, planning, ondersteuningsmogelijkheden en beoordelingscriteria omschreven, alsmede de inleverdatum.

2.2.3. Voor het profielwerkstuk wordt verwezen naar het PTA en de handleiding die verstrekt wordt door de school.

2.3. De beoordeling van het SE

2.3.1. a. Het gemaakte werk worden binnen een termijn van 10 schooldagen beoordeeld.

b. De kandidaat heeft na correctie/beoordeling recht op inzage en toelichting van het beoordeelde werk. Dit gebeurt op school, het is de kandidaat niet toegestaan het originele werk mee naar huis te nemen, ook kopieën worden niet verstrekt.

2.3.2. a. De examinator beoordeelt elke toets en praktische opdracht met een cijfer. Daarbij wordt een schaal gebruikt van cijfers lopende van 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met één decimaal. De betekenis van de gehele cijfers is

1 = zeer slecht	6 = voldoende
2 = slecht	7 = ruim voldoende
3 = zeer onvoldoende	8 = goed
4 = onvoldoende	9 = zeer goed
5 = bijna onvoldoende	10 = uitmuntend

2.3.3. De handelingsopdrachten worden beoordeeld met de omschrijving 'naar behoren' of 'niet naar behoren'. Indien de opdracht 'naar behoren' is uitgevoerd, kan het de vermelding 'voldoende', 'goed' of 'uitmuntend' krijgen. Indien de opdracht niet naar behoren is uitgevoerd verstrekt de examinator de kandidaat een nieuwe of aanvullende opdracht.

2.3.4. Bij de vakken CKV en LO luidt het eindoordeel over de prestaties van de kandidaat 'onvoldoende', 'voldoende' of 'goed'.

2.3.5. a. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld met een cijfer op basis van de richtlijnen in de PWS-handleiding.

b. Het definitieve werkstuk moet in januari ingeleverd worden, de bijbehorende presentatie vindt plaats in februari van het 5^e leerjaar.

- 2.3.6. Het combinatiecijfer is het rekenkundig gemiddelde van de zogenaamde “kleine vakken/onderdelen” die met een cijfer op de cijferlijst staan. Voor de havo zijn dit het vak maatschappijleer en het profielwerkstuk. Het combinatiecijfer wordt apart op de cijferlijst vermeld. Voor het berekenen van het combinatiecijfer worden de op de cijferlijst vermelde afgeronde cijfers voor maatschappijleer en het profielwerkstuk gemiddeld, elk van de cijfers telt even zwaar mee. Vervolgens wordt het gemiddelde weer afgerond op het nabij liggende gehele getal.

Een belangrijke slaagregel is dat voor geen van de onderdelen van het combinatiecijfer een 3 of lager mag worden gescoord. Verder worden de aparte cijfers voor maatschappijleer en het profielwerkstuk bij de uitslagbepaling buiten beschouwing gelaten. Wel is het zo dat bij de overgang van havo4 naar havo5 het cijfer voor Maatschappijleer als een volledig vak wordt meegeteld.

2.4. Onregelmatigheden

- 2.4.1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen dan wel ten aanzien van een aanspraak op vrijstelling aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt (bijvoorbeeld afkijken, niet inleveren van authentieke werkstukken of verslagen, te laat inleveren van een opdracht), dan wel zonder geldige reden afwezig is, neemt de locatiedirecteur maatregelen, dit altijd op voorstel/na overleg met de afdelingsleider.
- 2.4.2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
- a.** Het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het SE of het CE.
  - b.** Het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het SE of het CE.
  - c.** Ontzegging van de verdere deelneming aan het SE houdt ontzegging van deelneming aan het schriftelijk examen in.
  - d.** Het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het SE of het CE.
  - e.** Het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de locatiedirecteur aan te wijzen onderdelen. Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het CE legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het CE.
  - f.** De uitvoering van het onder a. t/m e. gestelde berust bij de locatiedirecteur. Voordat een beslissing wordt genomen wordt de kandidaat gehoord. In voorkomende gevallen kan de kandidaat zich laten bijstaan door een meerderjarige.
- 2.4.3. Het besluit waarbij een in het eerste lid bedoelde maatregel wordt genomen, wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de inspectie en, indien de kandidaat minderjarig is, aan de wettelijke vertegenwoordigers van de kandidaat.
- 2.4.4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de locatiedirecteur in beroep gaan bij de rector. Tegen een besluit van de rector kan de kandidaat in beroep gaan bij de commissie van beroep van het bevoegd gezag van de school. Van de commissie van beroep mag de rector van een school voor voortgezet onderwijs geen deel uitmaken. In overeenstemming met artikel 30a van de wet wordt het beroep binnen drie dagen nadat de beslissing aan de kandidaat is bekendgemaakt, schriftelijk ingesteld bij de commissie van beroep. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepschrift, tenzij zij deze termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede

aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de locatiedirecteur en aan de inspectie.

2.5. Herkansingen

Concreet doen zich de volgende mogelijkheden voor:

- Leerlingen herkansen omdat ze door ziekte of een andere oorzaak een SE hebben gemist;

- Leerlingen herkansen omdat ze het gemaakte SE willen verbeteren

Voor de herkansing moet dezelfde stof uit de betreffende periode bestudeerd worden, tenzij anders is aangegeven.

Na herkansing vervalt het laagst voor die toets behaalde resultaat. Een herkansbare toets kan slechts één keer herkanst worden.

2.5.1. Voorwaarden herkansing

Is een SE gemist door ziekte of een andere zwaarwegende omstandigheid, dan moet dit worden ingehaald tijdens de herkansing en vervalt de herkansingsmogelijkheid.

Bij ziekte op de herkansingsdag vervalt de herkansingsmogelijkheid.

Voor praktische opdrachten en handelingsdelen bestaat geen herkansingsmogelijkheid, tenzij anders is aangegeven.

2.5.2. Extra mogelijkheid om te herkansen

De aanvraagprocedure voor een extra herkansing is als volgt:

1. Indien twee-derde van de leerlingen een cijfer hebben behaald onder de 5.5, hebben zij het recht om een herkansing aan te vragen bij de herkansingscommissie*.
2. De leerlingen moeten een schriftelijk verzoek tot herkansing indienen bij de herkansingscommissie, waarin duidelijk omschreven staat waarom zij van mening zijn dat een herkansing gerechtvaardigd is. De brief dient door tenminste tweederde van de groep te worden ondertekend.
3. Na ontvangst van de brief roept de afdelingsleider de herkansingscommissie bijeen. Na de brief besproken te hebben en de betreffende docent gehoord te hebben neemt de commissie een besluit, waar beide partijen zich bij neer moeten leggen.
4. In laatste instantie beslist de locatiedirecteur.

* De herkansingscommissie bestaat uit: de afdelingsleider, de locatiedirecteur en de vakgroepvoorzitter. Indien de docent om wiens vak het gaat ook vakgroepvoorzitter van de groep is, maakt hij geen deel uit van de commissie, maar diens vakgenoot.

2.5.3. Herkansingsregeling PTA

De leerlingen krijgen op bepaalde tijdstippen in de Tweede Fase periode de gelegenheid tot herkansing. Dit wil zeggen dat leerlingen van de in een aangegeven periode getoetste vakken **10% van de afgenomen SE's** mag herkansen. De leerling bepaalt zelf welk vak herkanst wordt.

Aantal herkansingen Havo 4

Aan het eind van het cursusjaar kunnen 2 SE's herkanst worden.

Aantal herkansingen Havo 5

Maximaal 3 herkansingen, in twee periodes, waarbij per periode er maximaal 2 SE's herkanst kunnen worden. Herkansing van de kijk- en luistervaardigheidstoetsen vindt plaats in de tweede periode.

2.6. Bepaling van het eindcijfer, rapportage en bevordering

- 2.6.1. Aan de kandidaat en zijn ouders of verzorgers wordt minimaal twee maal per jaar een overzicht verstrekt van de tot dan toe behaalde resultaten voor de onderdelen van het SE.
- 2.6.2. Uiterlijk op de laatste lesdag voor de aanvang van het CE worden de leerling en zijn ouders de resultaten van het SE gemeld.
- 2.6.3. Het eindcijfer van een vak is het gewogen gemiddelde van de onderscheiden onderdelen van het SE van het betreffende vak. De wegingsfactoren worden in het PTA opgenomen.
- 2.6.4. Vakken met alleen een SE worden op helen afgerond. Als de eerste decimaal 5 of hoger is wordt het cijfer naar boven afgerond, als de eerste decimaal 4 of lager is dan wordt het cijfer naar beneden afgerond.
Vakken die een CE hebben worden afgerond op één decimaal. Als de tweede decimaal achter de komma 5 of hoger is wordt het cijfer naar boven afgerond, als de tweede decimaal 4 of lager is dan wordt het cijfer naar beneden afgerond.
- 2.6.5. Het SE wordt pas afgesloten indien
  - a. voor alle vakken en andere onderdelen de toetsen en opdrachten met een cijfer of met de beoordeling 'naar behoren', 'voldoende' of 'goed' zijn afgesloten en
  - b. de kandidaat een programma heeft gevolgd van de vereiste omvang en met de door de wet en de school voorgeschreven onderdelen.

2.7. Het examendossier

- 2.7.1. Het examendossier bestaat uit het overzicht van het gemaakte werk en de beoordelingen.
- 2.7.2. Het examendossier wordt aangevuld met het door de leerling gemaakte werk indien dit in het PTA beschreven staat. De examinerator bewaart van elk gemaakt werk de opgaven en het correctiemodel.
- 2.7.3. Aan het examendossier wordt toegevoegd een overzicht van het programma dat de leerling heeft gevolgd met de bijbehorende studielast.

2.8. Afwijkend examen

- 2.8.1. Een kandidaat met een lichamelijke of geestelijke handicap kan worden toegestaan examen af te leggen op een wijze die geheel of gedeeltelijk is aangepast aan zijn of haar mogelijkheden. De school bepaalt de wijze waarop het examen zal worden afgelegd.
- 2.8.2. De school kan toestaan dat ten aanzien van de kandidaat – die met inbegrip van het schooljaar waarin hij examen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie Nederlands niet de moedertaal is – bij enig vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, wordt afgeweken van de voorschriften. De afwijking kan voor het CE slechts bestaan uit een verlenging van de duur van de zitting met ten hoogste 30 minuten en het toestaan van het gebruiken van een verklarend woordenboek van de Nederlandse taal.
- 2.8.3. Waar wordt afgeweken van de voorschriften wordt dit gemeld aan de inspectie.

2.9. Slotbepaling

In alle gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslist de rector. De kandidaat kan tegen een beslissing van de rector in beroep gaan bij de bestuurscommissie van de school.

3. Het Centraal Examen

De regels betreffende het aantal centrale examens (CE's) en de einduitslag zijn opgenomen in het examenbesluit. Hieronder zijn – naast door de school gestelde regels – enkele artikelen opgenomen.

3.1. Plaats van het CE

De plaats waar het examen wordt gehouden, het examenrooster en huishoudelijke mededelingen worden uiterlijk bekend gemaakt op de laatste lesdag.

3.2. Regels omtrent het CE

- 3.2.1. De Informatie Beheer Groep zorgt ervoor dat de opgaven, de beoordelingsnormen en de door de commissie gegeven regels, bedoeld in artikel 39 met uitzondering van de in het eerste lid, onder g en h, bedoelde regels, tijdig worden gedrukt en verzonden aan de rector van de school.
- 3.2.2. De rector zorgt ervoor, dat de opgaven voor het CE geheim blijven tot de aanvang van de toets waarbij deze opgaven aan de kandidaten worden voorgelegd. De commissie, bedoeld in artikel 39, kan opgaven aanwijzen waarop de eerste volzin niet van toepassing is.
- 3.2.3. Tijdens een toets van het CE worden aan de kandidaten geen mededelingen van welke aard ook, aangaande de opgaven gedaan, uitgezonderd mededeling van door de commissie, bedoeld in artikel 39, vastgestelde errata.
- 3.2.4. De rector draagt er zorg voor dat het nodige toezicht bij het CE wordt uitgeoefend.
- 3.2.5. Zij die toezicht hebben gehouden, maken een proces-verbaal op. Zij leveren dit in bij de afdelingsleider samen met het gemaakte examenwerk.
- 3.2.6. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten.
- 3.2.7. De aan de kandidaten voorgelegde opgaven voor een toets van het CE blijven in het examenlokaal tot het einde van die toets.
- 3.2.8. Bij ministeriële regeling kan ten aanzien van een of meer zittingen worden bepaald dat de kandidaten de opgaven, de door hen gemaakte aantekeningen alsmede andere door hen gemaakte stukken inleveren bij een van degenen die toezicht houden. Bij die regeling wordt bepaald wanneer de opgaven, de aantekeningen en de andere stukken, bedoeld in de eerste volzin, aan de kandidaten worden teruggegeven.

3.3. Eindcijfer eindexamen

(artikel 47 van het examenbesluit)

- 3.3.1. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 t/m 10.
- 3.3.2. De examinerator bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het SE en het cijfer voor het CE. Is dit gemiddelde niet één geheel getal, dan wordt het, indien de cijfers achter de komma 49 of minder zijn, maar beneden afgerond en indien deze 50 of meer zijn, naar boven afgerond.

3.4. Uitslag

(artikel 49 van het examenbesluit)

- 3.4.1. De kandidaat die eindexamen heeft afgelegd en al zijn eindcijfers heeft behaald binnen een schooljaar, is geslaagd indien:
  - a. alle eindcijfers 6 of hoger zijn, of;
  - b. er 1x 5 en alle overige eindcijfers 6 of hoger zijn, of;
  - c. één 4, rest 6 of hoger en gemiddeld een 6,0;
  - d. er 2x5 of 1x5 en 1x4 is en alle overige cijfers 6 of hoger, waarbij het gemiddelde tenminste 6,0 is.

Met ingang van het schooljaar 2011-2012 moeten leerlingen gemiddeld een voldoende halen voor het CE. Een leerling is dus gezakt als het gemiddelde cijfer van het CE lager is dan een 5,5. De cijfers van het CE moeten dus apart bekeken worden. Daarnaast moeten CKV en LO zijn beoordeeld als 'voldoende' of 'goed'. Cijfers voor maatschappijleer en het profielwerkstuk maken deel uit van het combinatiecijfer. Een eindcijfer van een drie of lager op de cijferlijst betekent dat de leerling niet geslaagd is. Dit geldt ook voor de verschillende onderdelen die meewegen in het combinatiecijfer. Voor alle duidelijkheid: als één van de onderdelen van het combinatiecijfer een drie of lager is, is de leerling niet geslaagd, zelfs als het gemiddelde (oftewel: het combinatie-cijfer) een zes of hoger is. Artikel 48 lid 3 in het Eindexamenbesluit bepaalt dat een of meer eindcijfers van de vakken niet bij de eindbepaling van de definitieve uitslag worden betrokken, indien dat nodig is om de kandidaat te laten slagen. De overgebleven vakken dienen wel een eindexamen te vormen.

3.5. Herkansing CE

Een kandidaat kan in één vak een herkansing aanvragen. Hij doet daartoe een schriftelijk verzoek aan de rector voor een door de rector te bepalen dag en tijdstip. Tevens levert hij dan de reeds ontvangen cijferlijst in.

3.6. Certificaten

(artikel 53 – 1e en 4e lid van het examenbesluit)

- 3.6.1. De afdelingsleider reikt aan de definitief voor het eindexamen afgewezen kandidaat die de school verlaat en voor een of meer vakken van zijn laatst afgelegde eindexamen een eindcijfer van 6 of meer heeft behaald, een certificaat uit.
- 3.6.2. Het certificaat vermeldt in ieder geval het vak of de vakken waarvoor de kandidaat een eindcijfer van 6 of meer heeft behaald, het voor dat vak of die vakken behaalde eindcijfer, de cijfers, behaald voor het SE en het CE daarin, de soort van school waaraan het examen heeft plaatsgevonden, alsmede de datum waarop de uitslag van het examen is vastgesteld. Ook wordt vermeld het thema van het profielwerkstuk voor zover beoordeeld met 'goed' of 'voldoende'.

3.7. Spreiding voltooiing eindexamen (Artikel 59)

- 3.7.1. Het bevoegd gezag kan, de inspectie gehoord, toestaan dat ten aanzien van een kandidaat die in het laatste leerjaar langdurig ziek is, en ten aanzien van een kandidaat die lange tijd ten gevolge van een bijzondere, van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheid niet in staat is geweest het onderwijs in alle betrokken eindexamenvakken gedurende het laatste leerjaar te volgen, het CE en in voorkomend geval het SE, voor een deel van de vakken in het ene schooljaar en voor het andere deel in het daarop volgende schooljaar wordt afgelegd. In dat geval wordt het eindexamen in een vak in het eerste of in het tweede van deze schooljaren afgesloten.
- 3.7.2. Het bevoegd gezag geeft zijn in het eerste lid bedoelde toestemming uiterlijk voor de aanvang van het eerste tijdvak van het CE. In bijzondere gevallen kan het bevoegd gezag afwijken van de eerste volzin ten behoeve van een kandidaat die nog niet in alle betrokken eindexamenvakken CE heeft afgelegd.
- 3.7.3. Artikel 51, eerste tot en met vierde lid, is ten aanzien van de kandidaat van toepassing in het eerste en in het tweede schooljaar van het gespreid CE, met dien verstande dat het in dat artikel bedoelde recht in het eerste schooljaar ontstaat nadat de eindcijfers van de vakken waarvoor in het eerste schooljaar het CE is afgesloten, voor de eerste maal zijn vastgesteld.
- 3.7.4. Zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de eindcijfers, behaald tot en met het eerste schooljaar van het gespreid CE, zendt het bevoegd gezag aan de inspectie een lijst waarop voor die kandidaat zijn vermeld de gegevens, genoemd in artikel 56, onderdelen a tot en met e.

- 3.7.5. De directeur en de secretaris stellen op verzoek van de kandidaat de uitslag van het eindexamen reeds vast aan het einde van het eerste schooljaar van het gespreid CE of het gespreid SE, met overeenkomstige toepassing van artikel 49.

4. Het PTA

- 4.1. In de Tweede Fase starten leerlingen in leerjaar 4 met hun eindexamen. In dat leerjaar worden reeds vakken met alleen een SE-programma afgesloten. De leerling ontvangt hiervoor een eindcijfer dat volwaardig meetelt in de zak/slaagregeling. Daarnaast zijn er vakken waarvan de opbouw van het examendossier en de afronding geleidelijk, gespreid over meerdere leerjaren gebeurt. Dit heeft gevolgen voor de toetsing, het vaststellen van rapportcijfers en bevorderingscijfers.

De Tweede Fase wordt beschouwd als een periode die moet worden afgerond na 2 jaar.

- a. In deze periode wordt er wat betreft het cijferresultaat voor een rapport of voor de bevordering geen onderscheid gemaakt tussen een SE- of een voortgangstoets. Zowel het SE-cijfer als het voortgangscijfer kan uit meerdere deeltaetsen (repetities, schriftelijke overhoringen, mondelinge beurten, kleine praktische opdrachten) zijn opgebouwd. Indien een SE-cijfer is opgebouwd uit meerdere deeltaetsen dan wordt dit vastgelegd in het PTA.
- b. Het berekenen van het bevorderingscijfer gebeurt cumulatief, zowel voor elk rapport als voor de samenstelling van het bevorderingscijfer. De rapporten geven aan of de leerling op de goede weg is en op de bevorderingsvergadering wordt besloten of een leerling verder kan.

4.3. Profielwerkstuk

Leerlingen uit havo 4 krijgen in de maand april uitleg over de realisatie van het profielwerkstuk. (stappenplan, tijdpad, begeleiding)
Leerlingen werken in tweetallen. Mocht een leerling de bevordering niet halen/niet hebben gehaald dan mag het duo toch samen het profielwerkstuk afronden. De leerling die is blijven zitten hoeft dan volgend jaar niet opnieuw een ander onderwerp en partner te kiezen.

Tijdpad havo 4 en havo 5

- * maand april 2011: uitleg aan de leerlingen door de mentor/ afdelingsleider
- * week 14 t/m week 17 2011: leerlingen maken een voorlopige onderwerpkeuze en overleggen met potentiële begeleiders
- * dinsdag 10 mei 2011: uiterste datum voor de definitieve keuze van het onderwerp, vak (begeleiding) en partner
- * juni 2011 : taak 1 en 2 af laten tekenen
- * september 2011: taak 3 en 4 af laten tekenen
- * oktober 2011: taak 6 af laten tekenen
- * november 2011: taak 8 af laten tekenen
- * januari 2012: profielwerkstuk inleveren
- * februari 2012: presentatiedag profielwerkstuk

Leerlingen die blijven zitten in havo 4, maken het profielwerkstuk in havo 4 af.

Bijlagen

Protocol: Geheimhouding van een examen

De geheimhouding bij centrale examens is formeel strak geregeld en ook praktisch goed uitvoerbaar: de verzegelde envelop met de opgaven wordt aan het begin van het examen geopend; de verzegelde envelop met het correctievoorschrift wordt na afname van het examen geopend.

Protocol: Het openen van de verzegelde envelop

1. De envelop wordt opengemaakt door de afdelingsleider, in aanwezigheid van één medewerker, op de op de envelop aangegeven datum en tijdstip (volgens de voorschriften van de CEVO).
2. Indien een envelop wordt geopend enige tijd voorafgaande aan de afname, op een moment waarop de inhoud nog onder geheimhouding valt, handelt de afdelingsleider overeenkomstig dit protocol.
3. Een envelop met een cd-rom voor afname van een computerexamen wordt geopend volgens de voorschriften, gegeven in de handleiding voor afname van het computerexamen.
Ook de start van de afname gaat volgens de in de handleiding gegeven procedure.

Protocol: Logboek

1. Indien de onder (2.) genoemde envelop eerder wordt geopend, houdt de afdelingsleider een logboek bij waarin kort de verrichte handelingen alsmede de personen die erbij betrokken zijn staan vermeld. De locatiedirecteur beheert het logboek.
2. Alle bij de handelingen betrokken personen tekenen in het logboek voor geheimhouding van de informatie in de envelop.

Protocol: Handelwijze bijzondere examenvormen

1. De afdelingsleider ziet erop toe dat in de voorbereiding van een examen, dat omdat deze laatste al dan niet onbedoeld informatie over de inhoud van het examen aan de kandidaten zou kunnen doorgeven.
2. Een envelop met een digitaal bestand dat gelijk is aan het papieren examen wordt alleen geopend indien het digitale bestand voor de afname bij één of meer kandidaten nodig is.
Daarbij gelden de volgende richtlijnen:

Protocol: Vermenigvuldigen van grootschriftexamens

Indien het digitale bestand wordt gebruikt voor productie van papieren grootschrift op maat: de afdelingsleider opent in aanwezigheid van één medewerker de envelop en neemt de cd-rom uit, bij voorkeur één schooldag vóór afname van het examen.

1. De afdelingsleider en de medewerker van de school zorgen gezamenlijk onmiddellijk na opening voor uitprinten en vergroten van het examen in de benodigde hoeveelheid met indien gewenst enige reserve;
2. De afdelingsleider en de medewerker plaatsen de cd-rom weer in de envelop en doen alle uitgeprinte en vergrote kopieën van het examen in een envelop. Beide enveloppen worden door de afdelingsleider verzegeld en van zijn handtekening voorzien.
3. Op de envelop met de vergrotingen wordt het aantal exemplaren vermeld (in deze enveloppe bevinden zich alleen de vergrotingen). In de oorspronkelijke envelop moet het aantal opgegeven opgaven zich bevinden!
4. De afdelingsleider en de medewerker vergewissen zich ervan dat geen kopieën of originelen bij de kopieermachine zijn achtergebleven, en dat niet het digitale bestand als bestand in een computer is achtergebleven.

Protocol: Installeren van computorexamens

Indien het digitale bestand door de kandidaat op de computer wordt gebruikt:

1. De afdelingsleider draagt er zorg voor dat op de computer van de kandidaat die het bestand op de computer gaat gebruiken, de voor dit gebruik benodigde programma's zijn geïnstalleerd en naar behoren functioneren.
2. De afdelingsleider draagt er zorg voor dat de kandidaat via de computer geen toegang heeft tot gegevens die tijdens het CE niet toegankelijk mogen zijn.
3. De afdelingsleider opent in aanwezigheid van één medewerker de envelop en neemt de cd-rom uit, bij voorkeur één schooldag voor afname.
4. De afdelingsleider en de medewerker van de school gaan na of de cd-rom de relevante informatie op een hanteerbare wijze bevat.
5. Indien de school kiest voor afname vanaf de harde schijf van de computer, installeert de medewerker het digitale bestand op de harde schijf.
6. De afdelingsleider draagt er zorg voor dat vóór de examenafname derden geen toegang hebben tot het op de computer geïnstalleerde bestand.
7. Indien de school kiest voor afname vanaf de cd-romdrive van de computer, zorgt de medewerker dat van de cd-rom voldoende kopieën beschikbaar zijn (aantal kandidaten plus één reservekopie).
8. De afdelingsleider en de medewerker doen cd-rom met de eventuele kopieën in de envelop. De envelop wordt door de afdelingsleider verzegeld en op de envelop wordt het aantal cd-roms vermeld.
9. De afdelingsleider en de medewerker vergewissen zich ervan dat geen kopieën van de cd-rom of van het daarop staande bestand zijn achtergebleven.

Protocol: Ziek of onpasselijk worden tijdens een CE

Het uitgangspunt is: eenmaal gemaakt is gemaakt. Kandidaten dienen zich bewust te zijn dat een melding achteraf dat zij zich toch niet helemaal fit voelden tijdens het maken van het examen, geen reden is om het gemaakte werk ongeldig te verklaren op basis van artikel 43, lid 1. Het is het raadzaam om bij de plaatsing van leerlingen in de zaal rekening te houden met kandidaten met een bepaalde ziekte of aandoening.

Protocol: voortzetting aangevangen CE

1. De afdelingsleider overlegt in eerste instantie met de kandidaat over de vraag of deze het examen kan voortzetten.
2. Als de kandidaat het examen niet kan afmaken, gaat de afdelingsleider tijdens de zitting na of de kandidaat het examen later op diezelfde dag kan voortzetten. De afdelingsleider overlegt hierover met de inspectie. Als de kandidaat het examen op diezelfde dag kan voortzetten, dient de kandidaat tot die tijd in quarantaine te worden gehouden.
3. Indien de kandidaat het examen niet op dezelfde dag kan voortzetten, verzoekt de afdelingsleider de inspectie per omgaande om het tijdens de zitting gemaakte examenwerk ongeldig te verklaren. Wanneer de inspectie het werk ongeldig verklaart, wordt de kandidaat voor het betreffende examen verwezen naar het volgende tijdvak.
4. De afdelingsleider maakt op het proces-verbaal melding van het ziek worden / onpasselijk worden.
5. De afdelingsleider informeert de kandidaat schriftelijk over de gevolgen van het ziek worden / onpasselijk worden.

Protocol: Te laat komen

1. De afdelingsleider wordt geacht een kandidaat tot maximaal 30 minuten na aanvang van een zitting van het CE tot het examen toe te laten.
2. De eindtijd blijft gelijk, tenzij nog tijdens de zitting in overleg met de inspectie anders wordt besloten. Als tijdens de zitting geen contact met de inspectie mogelijk is, neemt de afdelingsleider zelf de beslissing en meldt deze aan de inspectie.

3. De afdelingsleider maakt op het proces-verbaal melding van het te laat komen en de eventuele gevolgen hiervan (al dan niet verlenging van de eindtijd).

Protocol: Te laat komen vanaf 30 minuten na aanvang van een zitting van het CE

1. De afdelingsleider mag een kandidaat die meer dan 30 minuten te laat komt na aanvang van een zitting van het CE niet meer tot het examen toelaten. Er is in dat geval sprake van verhindering.
2. De afdelingsleider maakt op het proces-verbaal melding van het te laat komen.
3. De afdelingsleider zorgt voor opvang van de kandidaat.
4. De afdelingsleider beslist of er sprake is van te laat komen met geldige reden.
5. De afdelingsleider informeert de kandidaat schriftelijk over de consequenties van het te laat komen.
6. De directeur wijst op de beroepsmogelijkheid.

Protocol: Omgaan met CE-werk

Onder omgaan met CE-werk verstaan we het innemen van CE-werk, het inzien van CE-werk en het beheren en bewaren van CE-werk.

Het werk van een CE moet tot 6 maanden na de diplomering bewaard blijven, ter inzage voor belanghebbenden (artikel 57, lid 1). Meestal gebeurt dit ter voorbereiding op een herkansing. Kandidaten hebben geen recht op teruggave van gemaakt werk of een kopie daarvan.

Een kandidaat kan op basis van deze inzage geen bezwaar maken bij de Commissie van Beroep tegen de beoordeling van het werk van het CE. De correcte beoordeling is gewaarborgd door het inschakelen van de tweede corrector. Een kandidaat kan wel naar de rechter stappen. Uit jurisprudentie blijkt dat de rechter alleen in de beoordeling ingrijpt als blijkt dat sprake is van een apert onzorgvuldige beoordeling.

Protocol: Innemen van CE-werk

1. De afdelingsleider ziet er op toe dat kandidaten bij het innemen van schriftelijk werk: op het eerste blad hebben vermeld hoeveel blaadjes zij inleveren; op ieder blad het nummer van het betreffende blad hebben vermeld.
2. De afdelingsleider ziet er op toe dat gecontroleerd wordt of het aantal ingeleverde blaadjes klopt met het aangegeven aantal.
3. De afdelingsleider ziet er op toe dat op een verzamellijst wordt genoteerd dat een kandidaat het werk heeft ingeleverd (dit kan eenvoudig door afvinken gebeuren).

Protocol: Inzage van beoordeeld examenwerk

1. De afdelingsleider geeft toestemming tot inzage in het CE-werk.
2. De afdelingsleider draagt er zorg voor dat inzage geschiedt onder toezicht.
3. Bij deze inzage vindt geen discussie plaats over het toegekende aantal punten.

Protocol: Beheren/bewaren van CE-werk

1. De afdelingsleider draagt er zorg voor dat CE-werk tot 6 maanden na diplomering bewaard blijft.
2. De afdelingsleider draagt er zorg voor dat de medewerker aan wie examenwerk wordt toevertrouwd dit zorgvuldig beheert.

2 Het Programma van Toetsing en Afsluiting

Schriftelijke SE toetsen

Voor de afname van de schriftelijke SE toetsen zijn er jaarlijks een aantal toetsperiodes:

Toetsperiodes voor havo 4:

- rondom de herfstvakantie (periode 1)
- rondom de kerstvakantie (periode 2)
- voor de voorjaarsvakantie (periode 3)
- in april (periode 4)

Toetsen

Voor havo 4 is dit in het schooljaar 2010-2011:

- week 41 periode 1
- week 49/50 periode 2
- week 7/8 periode 3
- week 16/17 periode 4

De exacte toetsdata van het schooljaar 2010-2011 worden aan het begin van het schooljaar bekendgemaakt.

Overzicht:

Havo 4

Schriftelijke toetsen in SE-weeken:

periode 1	Ec, Gs, M&O, Mij, Ne
periode 2	Ak, Ec, Gs, Inf, M&O, Mij
periode 3	Ec, Gs, Ne, Ak, M&O, Bi
periode 4	Ak, M&O, Mij, Na, Sk, Ne, In, Ec, Gs

Havo 5

Schriftelijke toetsen in de Se-weeken:

Periode 1: Ne, Fa, Du, Ak, Ec, WiA, WiB, Na, Sk, Bi, Gs

Periode 2: Ne, Fa, Du, En, Ak, Ec, M&O, WiA, WiB, Na, Sk, Bi, Gs

Periode 3: Ne, Fa, Du, En, Ak, Ec, M&O, WiA, WiB, Na, Sk, Bi, In, Gs

Examenprogramma Nederlands havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen:

a. Toetsen

Mondelinge taalvaardigheid wordt getoetst door middel van een voordracht met vragen na, door middel van een discussie of door een combinatie van beide.

Schrijfvaardigheid wordt getoetst door middel van een gedocumenteerde tekst.

Literatuur wordt getoetst in een schriftelijk of mondeling examen aan de hand van het leesdossier; voorwaarde voor de afronding van het examen is dat het handelingsdeel – het samenstellen van het leesdossier – naar behoren is afgerond.

b. Handelingsdeel

Schrijfvaardigheid

De kandidaat heeft een schrijfdossier samengesteld.

Weging

Mondelinge taalvaardigheid bepaalt voor 40% het cijfer van het SE, schrijfvaardigheid voor 60%.

Rapport

SE's tellen voor de voortgang ook mee als repetitiecijfer.

PTA Nederlands

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
1	1	75	verhaalanalyse	10	schriftelijk	3	ja	geen
nov	2	20	spreekvaardigheid	10	mondeling in klas tijdens lessen.	3	nee	geen
3	3	75	uiteenzetting	10	in mediatheek	3	ja	woordenboek
4	4	90	zakelijke brief & spelling	10	in mediatheek	3	ja	geen
havo 5								
1	5	75	betoog	10	in mediatheek		ja	woordenboek
nov	6	20	informatief debat	15	in klas tijdens lessen		ja	geen
2	7	75	beschouwing	10	in mediatheek		ja	woordenboek
3	8	75	literatuurgeschiedenis & poëzie	10	schriftelijk		ja	geen

Examenprogramma Franse Taal en letterkunde havo

Het SE

Het **SE** bestaat uit een examen dossier met de volgende onderdelen, die tezamen de eindtermen toetsen.

Toetsen

- **Luistervaardigheid** wordt getoetst door middel van de Cito Kijk- en Luister toets .
- **Gespreksvaardigheid** wordt getoetst door middel van een mondeling tentamen, gebaseerd op de Cito spreekvaardigheidstoetsen.
- **Schrijfvaardigheid** wordt getoetst door middel van een Cito schrijfoopdracht voor een persoonlijke of zakelijke brief.
- **Literatuur** bestaat uit de onderdelen literatuurgeschiedenis en het samenstellen van een leesdossier. Aan het begin van havo 5 wordt het onderdeel literatuurgeschiedenis schriftelijk getoetst.
Het leesdossier bestaat uit 3 boeken (in doeltaal) gelezen in havo 4 en 3 boeken die in havo 5 gelezen moeten worden. Aan het einde van havo 5 vindt een schriftelijke toets plaats over het leesdossier. Voorwaarde voor de afronding van het examen is dat het samenstellen van het leesdossier naar behoren is afgerond.
- **Voortgangstoetsen** worden gedurende het hele schooljaar afgenomen om delen van de examenstof te toetsen.

Weging

Van de toetsen bepalen luistervaardigheid, gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid ieder voor 25% het cijfer voor het SE. Het onderdeel literatuur telt voor 20% mee. Het gemiddelde van de voortgangstoetsen 5%.

Het eindcijfer voor het SE bepaalt de helft van het examen cijfer. De andere helft wordt bepaald door het cijfer voor het Centraal Schriftelijk Eindexamen.

PTA Frans

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
hele jaar door	SE 1	3 x 45	3 boeken in doeltaal samen minimaal 300 blz, 1x jeugdliteratuur	5	schriftelijk tijdens de les	3 x 1	nee	--
havo 5								
hele jaar door	--	--	voortgangstoetsen	5	schriftelijk tijdens de les	--	nee	--
1	SE 2	60	literatuur	5	schriftelijk		ja	
2	SE 3	120	schrijfvaardigheid	25	schriftelijk	--	ja	Woordenboeken FN en NF
2	SE 4	60	Kijk- en luister vaardigheid	25	schriftelijk	--	ja	TV en DVD + CD speler
3	SE 5	20	spreekvaardigheid	25	mondeling	--	ja	Spreekkamer of lokaal
3	SE 6	60	leesdossier 3 boeken in doeltaal samen minimaal 300 blz: geen vertaling/ vereenvoudiging	10	mondeling	--	nee	

Examenprogramma Duitse taal en letterkunde havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen, die tezamen de eindtermen toetsen.

Toetsen

Luistervaardigheid wordt getoetst door middel van de Cito Kijk- en Luistertoets.

Gespreksvaardigheid wordt getoetst door middel van een mondeling tentamen, gebaseerd op de Cito spreekvaardigheid.

Schrijfvaardigheid wordt getoetst door middel van een Cito schrijfoopdracht voor een persoonlijke of zakelijke brief.

Literatuur bestaat uit de onderdelen literatuurgeschiedenis en het samenstellen van een leesdossier. Aan het eind van havo 4 en aan het eind van havo 5 wordt het onderdeel literatuurgeschiedenis schriftelijk getoetst. Het leesdossier bestaat uit 3 boeken (in doeltaal) gelezen in havo 4, in havo 5 moeten ook 3 boeken gelezen worden. In havo 5 vindt een mondelinge toets plaats in de vorm van een gesprek over het leesdossier. Voorwaarde voor de afronding van het examen is dat het samenstellen van het leesdossier naar behoren is afgerond.

Voortgangstoetsen die gedurende het hele jaar afgenomen worden om delen van de examenstof te toetsen.

Weging

Van de toetsen bepalen luistervaardigheid, gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid ieder voor 25% het cijfer van het SE. Het onderdeel literatuur telt voor 20% mee. Het gemiddelde van de voortgangstoetsen 5%.

Het eindcijfer voor het SE bepaalt de helft van het examencijfer. De andere helft wordt bepaald door het cijfer van het Centraal Schriftelijk Examen.

PTA Duits

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
Hele jaar door		5	3 boeken in doetaal samen minimaal 300 pagina's. 2x jeugdliteratuur	5	Schriftelijk, tijdens de les	1	nee	
havo 5								
Hele jaar door			Voortgangstoetsen	5	Schriftelijk tijdens de les		nee	
1	1	45	Literatuur	5	Schriftelijk		nee	
2	2	120	Schrijfvaardigheid (brief)	25	Schriftelijk		ja	Woordenboeken N-D
2	3	70	Kijk-en luistervaardigheid	25			ja	DVD-speler
3	4	20	Spreekvaardigheid	25	Mondeling		Ja	
3	5	10	Leesdossier. 3 literaire boeken in doetaal samen minimaal 300 pagina's. Geen vertaling.	10	Mondeling		nee	

Examenprogramma Engelse taal en letterkunde havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen, die tezamen de eindtermen toetsen.

a. Toetsen

- Kijk- en luistervaardigheid
- Gespreksvaardigheid
- Schrijfvaardigheid
- Leesdossier
- Literatuurgeschiedenis

b. Handelingsdeel

- Leesvaardigheid
- Luistervaardigheid
- Gespreksvaardigheid
- Schrijfvaardigheid

De kandidaat heeft de betreffende taal enkele keren gebruikt in het kader van correspondentie - mede met behulp van telecommunicatie - en van verslaglegging.

PTA Engels

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
1	geen							
2	1	120	Schrijfvaardigheid	30	schriftelijk		ja	Woordenboek Ne-En
2	2	60	Kijk- en luistervaardigheid	30	schriftelijk		ja	Door CITO geleverde toetsen
3	3	10	Uitspraak Spreekvaardigheid	5 5	mondeling		nee	
3	4	10	Inhoud leesdossier: 8 boeken van 200 blz.	15	mondeling		nee	
3	5	90	Literatuurgeschiedenis	15	schriftelijk		ja	

Examenprogramma Geschiedenis havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen:

a. Toetsen met gesloten en/ of open vragen

Het beantwoorden van vragen over één of meer historische vraagstukken van beperkte omvang.

b. Praktische opdracht

Het uitvoeren van één onderzoeksoopdracht over een historische gebeurtenis, een historische proces of vraagstuk.

De presentatie van het verrichte werk vindt op één van de volgende wijzen plaats:

- een geschreven verslag (onderzoeksverslag, verhalend verslag, recensie, verslag van een enquête of weergave van een interview);
- een essay of artikel (uiteenzetting, beschouwing of betoog);
- een mondeling voordracht (uiteenzetting, beschouwing of betoog, forumdiscussie);
- een reeks stellingen met onderbouwing;
- een posterpresentatie met toelichting;
- het product van een ontwerpvoordracht en de bijbehorende documentatie;
- een presentatie met gebruik van media (audio, video, ICT).
- Beoordeling intersites t.a.v. een onderwerp a.d.h. van criteria

Weging

Geschiedenis start met deze groep met het pilotproject voor het nieuwe examen. Er zijn geen repetities, alles telt mee voor het SE cijfer.

PTA Geschiedenis

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht	Herkansing	Faciliteiten
havo 4								
1	1	90	SE Tijdvakken 1 + 2 + 3	10	Schriftelijk	nvt	Ja	-
2	2	90	SE Tijdvak 4 + Thema***	10	Schriftelijk	nvt	Ja	-
3	3	90	PO Essay / historisch opstel	10	Schriftelijk	nvt	Nee	computerlokaal
4	4	90	SE Tijdvakken 5 + 6 + 7	10	Schriftelijk	nvt	Nee	
*	5	*	Dossier *	5	*	nvt	Nee	-
*	6	*	Presentatie*	5	*	nvt	Nee	-
			Leerlingen C&M extra MO****					
havo 5								
1	7	90	SE Tijdvakken 8 + 9 + 10	10	Schriftelijk	nvt	Ja	-
2	8	90	SE Thema **	10	Schriftelijk	nvt	Ja	-
3	9	90	SE Thema** en Tijdvakken 1 t/m 10	20	Schriftelijk	nvt	Nee	-
*	11	*	Dossier*	5	*	nvt	Nee	-
*	12	*	Presentatie*	5	*	nvt	Nee	-

Geschiedenis start met deze groep met het pilotproject voor het nieuwe examen. Er zijn geen repetities, alles telt mee voor het SE cijfer.

* Dit is wel een SED (PO) onderdeel maar wordt *in de les* afgenomen en dus niet tijdens een SE week.

** Keuze uit thema's uit onderstaande lijst.

*** Dit is het verplichte thema: Staatsinrichting van Nederland.

**** Dit onderdeel is alleen voor leerlingen met het profiel C&M zal bestaan uit een MO over het Essay (verplicht en zelfstandig).

Enkele voorbeelden van thema's:

- Oorlogen door de eeuwen heen
- Filosofische stromingen
- Wederzijdse beïnvloeding van beschavingen
- Verboden Literatuur
- Afrika 1500 – 2000
- Kunst voor en door dictators
- Al Andalus 750 – 1492

Examenprogramma maatschappijleer havo voor het gemeenschappelijk deel

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen:

Toetsen met gesloten en/of open vragen

Het beantwoorden van vragen over verschillende maatschappelijke vraagstukken aan de hand van thema's uit het les- én werkboek.

Daarnaast worden de leerlingen geacht om kennis te nemen van de actualiteit middels de krant, het journaal en actualiteitenprogramma's. Gedurende het schooljaar worden de leerlingen 5 à 6 keer geconfronteerd met actualiteitentoetsen. Deze toetsen bestaan uit multiple choice vragen naar aanleiding van 6 à 7 weken actualiteit. De toetsen samen vormen het 5e SED cijfer.

PTA Maatschappijleer

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
1	repetitie tijdens de SE week	45	Wat is Maatschappijleer? Hfdst 1 t/m 3. Lesboek blz. 8 t/m 24 + alle gemaakte opdrachten uit het werkboek.		schriftelijk	5	nee	nee
2	1	75	Rechtsstaat Hfdst 1 t/m 7. Lesboek blz. 28 t/m 55 + alle gemaakte opdrachten uit het werkboek.	35	schriftelijk	10	ja	nee
4	2	75	Parlementaire democratie Hfdst 1 t/m 7. Lesboek blz. 68 t/m 99 + alle gemaakte opdrachten uit het werkboek.	35	schriftelijk	10	ja	nee
Toetsmoment voor afsluitende vakken	3	60	Pluriforme samenleving Hfdst 1 t/m 4 + 6 Lesboek blz. 112 t/m 137 + alle gemaakte opdrachten uit het werkboek.	30	schriftelijk	10	ja	nee
		10 – 15	Actualiteitentoetsen (5 per jaar)		schriftelijk (tijdens de les)	1	nee	nee

Examenprogramma Aardrijkskunde havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen;

a. Toetsen met gesloten en/open vragen

Het beantwoorden van vragen of oplossen van vraagstukken betreffende ruimtelijke verschijnselen, processen en structuren in concrete regionale contexten.

b. Praktische opdrachten

- Het uitvoeren van beperkte onderzoekopdrachten betreffende ruimtelijke verschijnselen, processen en structuren in concrete regionale contexten.
- De presentatie van het verrichte werk vindt op één van de volgende wijzen plaats:
  - een geschreven verslag (onderzoeksverslag, verhalend verslag, recensie, verslag van een enquête of weergave van een interview);
  - een essay of artikel (uiteenzetting, beschouwing of betoog);
  - een mondeling voordracht (uiteenzetting, beschouwing of betoog, forumdiscussie);
  - een reeks stellingen met onderbouwing;
  - een posterpresentatie met toelichting;
  - het product van een ontwerpopdracht en de bijbehorende documentatie;
  - een presentatie met gebruik van media (audio, video, ICT).

Weging

Onderdeel a bepaalt voor 80% het cijfer van het SE, onderdeel b voor 20% .

PTA Aardrijkskunde

Periode	SE	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar	Faciliteiten
havo 4								
Periode 2	1	120	Katern "Arm & Rijk" Hoofdstuk 1 t/m 4	16	schriftelijk	1	ja	Atlas
Periode 3	2	120	Katern "Landbouw in Europa" Hoofdstuk 1 t/m 3	16	schriftelijk	1	ja	Atlas
Periode 4	3	120	Katern "Systeem Aarde" Hoofdstuk 1 t/m 4	16	schriftelijk	1	ja	Atlas
havo 5								
Periode 1	4	180	PO "Geografisch Onderzoek"	20	schriftelijk onderzoek	-	nee	Computer
Periode 2	5	120	Katern "Indonesië Actueel" Hoofdstuk 1 t/m 5	16	schriftelijk	-	ja	Atlas
Periode 3	6	120	Katern "Wonen in Nederland" Hoofdstuk 1 t/m 3	16	schriftelijk	-	ja	Atlas

Examenprogramma Economie havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen:

a. Toetsen met gesloten en/ of open vragen

Het beantwoorden van vragen en oplossen van probleemstellingen die gerelateerd zijn aan concrete maatschappelijke vraagstukken.

b. Praktische opdrachten

Het uitvoeren van (onderzoeks)opdrachten die gerelateerd zijn aan concrete maatschappelijke vraagstukken.

De presentatie van het verrichte werk vindt op één van de volgende wijzen plaats:

- een geschreven verslag (onderzoeksverslag, verhalend verslag, recensie, verslag van een enquête of weergave van een interview);
- een essay of artikel (uiteenzetting, beschouwing of betoog);
- een mondeling voordracht (uiteenzetting, beschouwing of betoog, forumdiscussie);
- een reeks stellingen met onderbouwing;
- een posterpresentatie met toelichting;
- het product van een ontwerpbeurt en de bijbehorende documentatie;
- een presentatie met gebruik van media (audio, video, ICT).

Weging

Onderdeel a bepaalt voor 80% het cijfer van het SE, onderdeel b voor 20%.

PTA Economie havo

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
1	1	60	Onderdeel 1 Hoofdstuk 1 en 2	7	schriftelijk	2	ja	Grafische rekenmachine
2	2	60	Onderdeel 2 Hoofdstuk 3, 4 en 5	7	schriftelijk	2	ja	Grafische rekenmachine
2 of 3	PO1		Praktische opdracht Keuzeonderwerp	6	PO1	2	nee	n.v.t.
3	3	90	Onderdeel 2 Hoofdstuk 3 t/m 7	10	schriftelijk	3	ja	Grafische rekenmachine
4	4	120	Onderdeel 1 t/m 4	15	schriftelijk	4	ja	Grafische rekenmachine
havo 5								
1	5	120	Onderdeel 1 en 5	15	schriftelijk	n.v.t.	ja	Grafische rekenmachine
2	6	120	Onderdeel 2, 3 en 6	20	schriftelijk	n.v.t.	ja	Grafische rekenmachine
3	7	120	Onderdeel 4 en 7	20	schriftelijk	n.v.t.	ja	Grafische rekenmachine
			Totaal	100				

Examenprogramma Management en Organisatie havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen:

a. Toetsen met gesloten en/ of open vragen

Het beantwoorden van vragen en oplossen van probleemstellingen die gerelateerd zijn aan veel voorkomende vraagstukken binnen commerciële en niet-commerciële organisaties.

b. Praktische opdrachten

Het uitvoeren van (onderzoeks)opdrachten die gerelateerd zijn aan veel voorkomende vraagstukken binnen commerciële en niet-commerciële organisaties.

De presentatie van het verrichte werk vindt op één van de volgende wijzen plaats:

- een geschreven verslag (onderzoeksverslag, verhalend verslag, recensie, verslag van een enquête of weergave van een interview);
- een essay of artikel (uiteenzetting, beschouwing of betoog);
- een mondeling voordracht (uiteenzetting, beschouwing of betoog, forumdiscussie);
- een reeks stellingen met onderbouwing;
- een posterpresentatie met toelichting;
- het product van een ontwerpdracht en de bijbehorende documentatie;
- een presentatie met gebruik van media (audio, video, ICT).

Weging

Onderdeel a bepaalt voor 80% het cijfer van het SE, onderdeel b voor 20%.

PTA M&O

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
1	1	90	M&O IN BALANS Hfst 1 t/m 3	10	schriftelijk	2	ja	GR
2	2	90	M&O IN BALANS Hfst 4 t/m 8	10	schriftelijk	2	ja	GR
3	3	90	M&O IN BALANS Hfst 9 t/m 11	10	schriftelijk	2	ja	GR
4	4	90	M&O IN BALANS Hfst 12 t/m 15	10	schriftelijk	2	ja	GR
havo 5								
2	5	150	M&O IN BALANS Hfst 16 t/m 27	30	schriftelijk	NVT	ja	GR
3	6	150	M&O IN BALANS Hfst 28 t/m 36	30	schriftelijk	NVT	ja	GR

Examenprogramma Wiskunde A havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met :

Toetsen met open vragen

Het beantwoorden van vragen en oplossen van vraagstukken.

PTA HAVO 5 Wiskunde A

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
1	1	150	Kansrekenen 1 Getal & Ruimte A H1: Handig tellen H6: Kansrekening H8: De normale verdeling	30	schriftelijk	NVT	ja	NVT
2	2	150	Kansrekenen 2 & Statistiek Getal & Ruimte A H1: Handig tellen H4: Statistiek H6: Kansrekening H8: De normale verdeling H9: Rekenen met kansen H11: Kansverdelingen	40	schriftelijk	NVT	ja	NVT
3	3	150	Modelleren en kansverdelingen H2: Tabellen en grafieken H3: Lineaire modellen H5: Veranderingen H7: Allerlei Formules H10: Groei H11: Kansverdelingen	30	schriftelijk	NVT	ja	NVT

PTA Havo 5 Wiskunde B

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
1	1	150	Getal en Ruimte Havo-B, deel 1	30	schriftelijk	Nvt	ja	
2	2	150	Getal en Ruimte Havo-B, deel 2	30	schriftelijk	Nvt	ja	
3	3	150	Getal en Ruimte Havo-B, deel 3	40	schriftelijk	Nvt	ja	

Examenprogramma Natuurkunde havo

Het SE

a. Toetsen met gesloten en/of open vragen

- Het oplossen van problemen en vraagstukken met betrekking tot de vakinhoud.

b. Praktische opdrachten

De kandidaat voert één of meer kortdurende practica uit.

- De presentatie van het verrichte werk vindt op één van de volgende wijzen plaats:
  - een geschreven verslag (onderzoeksverslag, verhalend verslag, recensie, verslag van een enquête of weergave van een interview);
  - het product van een ontwerpdracht en de bijbehorende documentatie;
  - een presentatie met gebruik van media (audio, video, ICT).

Beoordelingscriteria:

Bekeken worden:

- onderzoeksvaardigheden;
- vakinhoudelijke vaardigheden;
- presentatie vaardigheden.

Weging

Onderdeel a bepaalt voor 80% het cijfer van het SE, onderdeel b voor 20%.

PTA Natuurkunde havo

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
	SE1	4 x 45	Practicumserie over 4 lessen - feb/ mrt	8	verslagen	1	nee	
4	SE2	150	SE-toets lesstof H4	20	schriftelijk	2	ja	GR, BINAS
havo 5								
I	SE3	150	SE-toets lesstof H4 + H5	30	schriftelijk	n.v.t.	ja	GR, BINAS
	SE4	2 x 90	Practicumopdracht (2x)- okt/nov	8	verslag	n.v.t.	nee	
	SE5	120	Practicum Kernfysica - feb	4	antwoord-formulier	n.v.t.	nee	
3	SE6	150	SE-toets lesstof H5	30	schriftelijk	n.v.t.	ja	GR, BINAS

Examenprogramma Scheikunde havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen:

a. Toetsen met gesloten en/of open vragen

- het oplossen van problemen en vraagstukken met betrekking tot de vakinhoud.

b. Praktische opdrachten

De kandidaat voert één of meer kortdurende practica uit.

De presentatie van het verrichte werk vindt op één van de volgende wijzen plaats:

- een geschreven verslag (onderzoeksverslag, verhalend verslag, recensie, verslag van een enquête of weergave van een interview);
- een essay of artikel (uiteenzetting, beschouwing of betoog);
- een mondeling voordracht (uiteenzetting, beschouwing of betoog, forumdiscussie);
- een reeks stellingen met onderbouwing;
- een posterpresentatie met toelichting;
- het product van een ontwerpbeurt en de bijbehorende documentatie;
- een presentatie met gebruik van media (audio, video, ICT).

Tenminste een van de praktische opdrachten binnen het profiel dient te worden uitgevoerd als groepsopdracht in een groep van minimaal 3 deelnemers.

Beoordelingscriteria:

Onderzoeksvaardigheden

Vakinhoudelijke vaardigheden

Presentatievaardigheden

Weging

Onderdeel a bepaalt voor 80% het cijfer van het SE, onderdeel b voor 20%.

PTA Scheikunde havo cohort 2010

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
4	1	150	Pulsar Chemie Scheikunde deel 1 HAVO bovenbouw Hoofdstuk 1 t.m. 5	20	schriftelijk	6	ja	Binas
havo 5								
1	2	150	Pulsar Chemie Scheikunde deel 1 + 2 HAVO bovenbouw Hoofdstuk 4, 5, 8 en 9	20	schriftelijk		ja	Binas
2	3	150	Pulsar Chemie Scheikunde deel 1 + 2 HAVO bovenbouw Hoofdstuk 6, 7, 9 en 13	20	schriftelijk		ja	Binas
3	4	150	Pulsar Chemie Scheikunde deel 1 + 2 HAVO bovenbouw Hoofdstuk 2, 3, 10, 11 en 12	20	schriftelijk		ja	Binas
(2, 3)	5		Praktische opdracht (Klassikaal)	20	praktisch		nee	Binas

Examenprogramma Biologie havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examenrooster met de volgende onderdelen:

a. Toetsen met gesloten en/of open vragen

Het oplossen van problemen en vraagstukken met betrekking tot de vakinhoud.

b. Praktische opdrachten

De kandidaat voert één of meer kortdurende practica uit.

De presentatie van het verrichte werk vindt op één van de volgende wijzen plaats:

- een geschreven verslag (onderzoeksverslag, verhalend verslag, recensie, verslag van een enquête of weergave van een interview);
- een essay of artikel (uiteenzetting, beschouwing of betoog);
- een mondeling voordracht (uiteenzetting, beschouwing of betoog, forumdiscussie);
- een reeks stellingen met onderbouwing;
- een posterpresentatie met toelichting;
- het product van een ontwerpopdracht en de bijbehorende documentatie;
- een presentatie met gebruik van media (audio, video, ICT).

Tenminste een van de praktische opdrachten binnen het profiel dient te worden uitgevoerd als groepsopdracht in een groep van minimaal 3 deelnemers.

Weging

Onderdeel a bepaalt voor 80% het cijfer van het SE, onderdeel b voor 20%.

PTA Biologie

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
3	1 (po1)	540	Schrijven van een artikel	10	schriftelijk (thuis)	3	nee	Nvt
4	2	150	Biologie voor jou deel 4 hfd. 1,2,3 en 4	20	schriftelijk	5	ja	Nvt (dus geen biodata)
4	3 (po2)	Vele lessen	Practisch werk in de klas	10	schriftelijk verslag	3	nee	nvt
havo 5								
1	4	150	Biologie voor jou deel 4 Hfd. 5,6 en 7	20	schriftelijk	5	ja	Biodata van school erbij
2	5	150	Biologie voor jou deel 4 Hfd. 8 en deel 5 hfd. 1,2 en 3	20	schriftelijk	5	ja	Biodata van school erbij
3	6	150	Biologie voor jou deel 5 Hfd 4,5,6 en 7	20	schriftelijk	5	ja	Biodata van school erbij

Examenprogramma Informatica havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen die tezamen de eindtermen toetsen.

a. Toetsen met gesloten en/of open vragen

b. Praktische opdrachten

Voor de activiteiten in combinatie met het ingeleverde logboek in dit onderdeel worden cijfers toegekend.

PTA Informatica

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
havo 4								
2	1	60	Module 1 en 2	10	schriftelijk	1	ja	
4	2	60	Module 3 en 4	10	schriftelijk	1	ja	
2	PO1			10	logboek en werkstuk	1	nee	
4	PO2			10	logboek en werkstuk	1	nee	
havo 5								
2	3	45	Module 5 en VB	15	PC	1	nee	Computerlokaal tijdens inf. les
2	4	60	Module 6 en 7	10	schriftelijk	1	ja	
3	5	45	Module 8	15	PC	1	nee	Computerlokaal tijdens inf. les
2	3			10	logboek en werkstuk	1	nee	
3	4			10	logboek en werkstuk	1	nee	

Examenprogramma culturele en kunstzinnige vorming havo

Het SE

Het SE bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen die tezamen de eindtermen toetsen:

- het samenstellen van het kunstdossier
- de reflectie op het kunstdossier

Weging

Culturele en kunstzinnige vorming 1 moet naar behoren afgesloten. Na het afsluitend gesprek wordt dit uitgedrukt in een cijfer.

Beoordelingscriteria

Het kunstdossier moet 'naar behoren' zijn voordat afsluitend gesprek plaatsvindt.

PTA Culturele en Kunstzinnige Vorming

Periode	Omschrijving	Toetsvorm	Gewicht rapport	Herkansbaar Ja/nee	Faciliteiten
	SE bestaat uit examendossier bestaande uit de volgende onderdelen: samenstellen kunstdossier, reflectie op het kunstdossier. Weging: CKV1 moet naar behoren afgesloten zijn. Na het afsluitende gesprek wordt dit uitgedrukt in een cijfer. Het kunstdossier moet 'naar behoren' zijn voordat afsluitend gesprek plaatsvindt.				
Door jaar heen	Klassikale opdrachten				
Door jaar heen	6 culturele activiteiten				
Door jaar heen	Praktische activiteiten, minimaal 2 per jaar				
mei / juni	Afsluitend gesprek n.a.v. het kunstdossier				
1 per jaar	repetitie				

Tekenen/ kunstgeschiedenis, kunstbeschouwing

Het SE

Havo 5

Theorie

De Theorie (kunstbeschouwing en kunstgeschiedenis) wordt uitsluitend voor een meetellend cijfer getoetst op het CSE, dit in verband met de eis dat de praktijk en de theorie ieder de helft van het eindcijfer vormen.

Praktijk

De SEs (SE's) worden ruim van tevoren gesteld. In een periode wordt een aantal samenhangende opdrachten gesteld die leiden tot een uitwerking tijdens een SE-dag. De kandidaat werkt hieraan tijdens de reguliere lessen en tijdens de SE-dag.

In de periode dat een SE-opdracht loopt worden ook een aantal losse opdrachten gesteld die samen een jaarcijfer opleveren.

In de SE-opgave wordt aangegeven welk onderdeel telt als element van het SE-cijfer en welk deel meetelt als onderdeel van het jaarcijfer.

Naast het praktische werk (tekeningen, schilderijen, lino's) is de zelfreflectie en de verslaggeving van het proces, alsmede vooronderzoek ter eigen (visuele) informatie onderdeel van beoordeling. In de verslaggeving wordt verwacht dat de gangbare begrippen van de kunstgeschiedenis/kunstbeschouwing gehanteerd worden en betrokken worden op het eigen werk. Ook wordt een vergelijking met werk van 'erkende' kunstenaars verwacht.

PTA Tekenen havo

Periode	SED	Tijd (min)	Omschrijving	% SED	Toetsvorm	Herkansbaar (ja/nee)	Faciliteiten
aanvang- tot herfst- vakantie	1	alle praktijk- lessen in die periode, plus een SED-dag (09.00 tot 15.15 uur)	een collectie werk naar aanleiding de waar- neming	20	werkstukken + schriftelijke evaluatie	nee	praktijklokaal
van herfst tot kerst	2	alle praktijk- lessen in die periode, plus een SED- dag(09.00 tot 15.15 uur)	een collectie werk naar aanleiding van de verwerking met als onderdeel een grafische techniek	20	werkstukken + schriftelijke evaluatie	nee	praktijklokaal
van kerst tot einde jaar	3	alle praktijk- lessen in die periode, plus een SED- dag(09.00	een collectie werk naar aanleiding van de fantasie (procesmatig werken n.a.v. een thema)	20	werkstukken + schriftelijke evaluatie	nee	praktijklokaal

		tot 15.15 uur)					
Gehele jaar. Afgesloten na het ingaan van de derde periode	4		onderdelen van alle SEs door het jaar heen. Aangegeven in de diverse opgaven.	20	werkstukken + schriftelijke evaluatie	nee	praktijklokaal
SE maart	5	150	kunstgeschiedenis vanaf 1000 tot heden / kunstbeschouwing alle stof	20	schriftelijk	ja	collegezaal
april/mei	CSE					Nee >wel als staatsexamen!	

PTA Lichamelijke Opvoeding 1 Havo 4

Het SE beslaat uitsluitend een handelingsdeel.

Onder het handelingsdeel vallen alle activiteiten die tijdens de reguliere lessen L.O. aangeboden worden, alsmede alle activiteiten binnen het domein 'keuzeactiviteiten' tijdens de periodes van het CSE.

De activiteiten in de reguliere lessen zullen over het algemeen aangeboden worden in blokken van vier weken. Meestal zal een leerling zelf een keuze kunnen maken uit de aangeboden onderdelen, waarbij gelet moet worden op de volgende eisen: minimaal 3 doelspelen, 2 terugslagspelen, 2 domeinen van de domeinen turnen, atletiek en boksen. Verplicht zijn de volgende onderdelen: coopertest, shuttle run test, verspringen, speerwerpen, 60 meter sprint, 800 meter en één van de aangeboden activiteiten tijdens de 'schaatsdag'.

De voortgang wordt vastgelegd in het portfolio dat bestaat uit verschillende onderdelen. Vanwege onvoorziene omstandigheden (weersomstandigheden, lesuitval, keuzes leerlingen) zijn er wijzigingen in het programma mogelijk.

De leerlingen krijgen aan het einde van het schooljaar een beoordeling in de vorm van een letter op hun rapport.

Handelingsdelen

Periode	Omschrijving	Toetsvorm	SLU
Zomervakantie-herfstvakantie	Verspringen of speerwerpen	Afstand in portfolio ♀ 3,00 m/12 m, ♂ 3,25m/14m	3
	Keuzeblok tennis, rugby, frisbee, Coopertest (tijdens SE week)	Partijspel, Afstand in portfolio ♀ 2000 m, ♂ 2200 m	5 1
Herfstvakantie-kerstvakantie	Keuzeblok badminton, boksen, turnen	Partijspel, salto of overslag voor cijfer	6,5
	Keuzeblok tafeltennis, dansen, basketbal, Schaatsdag	Partijspel, eigen dans Aanwezigheid	6,5 2
Januari- Maart	Keuzeblok badminton, unihockey, volleybal	Partijspel, salto of overslag voor cijfer	6,5
	Shuttle run test	Trap in portfolio; ♀ trap 7, ♂ trap 8	1
Maart-zomervakantie	Keuzeblok tafeltennis, basketbal, boksen	Partijspel	6,5
	Keuzeblok volleybal, korfbal, handbal	Partijspel	6,5
	Keuzeblok hockey, voetbal, kogelstoten	Partijspel, ♀ 2kg, ♂ 3kg	6,5
	Keuzeactiviteit CSE	aanwezigheid	5

- Leerlingen die een structurele of incidentele blessure hebben waarvoor middels een doktersverklaring aangetoond is/kan worden dat zij geen lessen LO mogen volgen, krijgen een vervangende opdracht. Dit houdt in dat zij wel in de lessen LO moeten verschijnen om te helpen bij de organisatie.
- De sectie LO biedt indien mogelijk de gelegenheid om een gemist blok op een ander tijdstip in te halen.
- Leerlingen die door ziekte een les van een blok hebben gemist moet de kans geboden worden om deze les in te halen zodat het onderdeel alsnog afgevinkt kan worden in hun portfolio. Bij twijfel over de legitimiteit van de afwezigheid wordt het betreffende onderdeel niet afgevinkt.

PTA Lichamelijke Opvoeding 1 Havo 5

Het SE beslaat uitsluitend een handelingsdeel.

Onder het handelingsdeel vallen alle activiteiten die tijdens de reguliere lessen L.O. aangeboden worden, alsmede alle activiteiten binnen het domein 'keuzeactiviteiten' tijdens de periodes van het CSE.

De activiteiten in de reguliere lessen zullen over het algemeen aangeboden worden in blokken van drie of vier weken. Meestal zal een leerling zelf een keuze kunnen maken uit de aangeboden onderdelen, waarbij gelet moet worden op de volgende eisen: minimaal 3 doelspelen, 2 terugslagspelen, 2 domeinen van de domeinen turnen, atletiek en boksen. Verplicht zijn de volgende onderdelen: coopertest, shuttle run test, verspringen, speerwerpen, 60 meter sprint, 800 meter en één van de aangeboden activiteiten tijdens de 'schaatsdag'.

De voortgang wordt vastgelegd in het portfolio dat bestaat uit verschillende onderdelen. Vanwege onvoorziene omstandigheden (weersomstandigheden, lesuitval, keuzes leerlingen) zijn er wijzigingen in het programma mogelijk.

De leerlingen krijgen aan het einde van het schooljaar een beoordeling in de vorm van een letter op hun rapport.

Handelingsdelen

Periode	Omschrijving	Toetsvorm	SLU
Zomervakantie-herfstvakantie	800 meter, 60 meter sprint, speerwerpen	Tijd/afstand in portfolio ♀ 4:30 min, 12s, 12m ♂ 4:00 min, 11s, 14m	4,5
	Keuzeblok tennis, kogelstoten, softbal, voetbal	partijspel, afstand in portfolio, ♀ 2kg, ♂ 3kg	4,5
	Coopertest	afstand in portfolio, ♀ 2000m, ♂ 2200m	1,5
Herfstvakantie-kerstvakantie	Keuzeblok boksen, turnen, handbal	Partijspel, salto of overslag voor cijfer	4,5
	Keuzeblok badminton, dansen, korfbal	Partijspel, eigen dans	4,5

- Leerlingen die een structurele of incidentele blessure hebben waarvoor middels een doktersverklaring aangetoond is/kan worden dat zij geen lessen LO mogen volgen, krijgen een vervangende opdracht. Dit houdt in dat zij wel in de lessen LO moeten verschijnen om te helpen bij de organisatie.
- De sectie LO biedt indien mogelijk de gelegenheid om een gemist blok op een ander tijdstip in te halen.
- Leerlingen die door ziekte een les van een blok hebben gemist moet de kans geboden worden om deze les in te halen zodat het onderdeel alsnog afgevinkt kan worden in hun portfolio. Bij twijfel over de legitimiteit van de afwezigheid wordt het betreffende onderdeel niet afgevinkt.